

Приложение
към чл. 8, ал. 1 от Наредба № 2
от 12.08. 2016 г. за приемане и
преместване на ученици
в училищата по изкуствата

**УЧЕБНО-ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕРКА НА СПОСОБНОСТИТЕ
ПО МУЗИКАЛНО И СЦЕНИЧНО ИЗКУСТВО ПО ПРОФЕСИИТЕ
МУЗИКАНТ-ИНСТРУМЕНТАЛИСТ, МУЗИКАНТ-ВОКАЛИСТ, АКТЬОР,
АКОРДЬОР И МУЗИКАЛЕН ОФОРМИТЕЛ**

ПРИЕМНИ ИЗПИТИ

за специалностите пиано, цигулка, виола, виолончело, контрабас, духови и ударни инструменти, акордеон, класическа китара, арфа, тамбура, гьдулка, кавал, гайда, народно пеене, класическо пеене, поп и джаз пеене, акордиране, музикално оформление, драматичен и куклен театър

I. Приемане на ученици в начален и прогимназиален етап по музикално изкуство

Кандидатите полагат приемни изпити, както следва:

Подготвителна група с изучаване на пиано, цигулка/виола, виолончело, класическа китара, блокфлейта и ударни инструменти – практически изпит, който включва:

- изпяване на заучена песен по зададен начален тон.
- подражателно възпроизвеждане на кратки мелодични фрази с текст.
- подражателно повторение със сричката „та” на метроритмично организирани фрази.

Първи клас с изучаване на пиано, цигулка, виола, виолончело, контрабас, класическа китара, арфа, акордеон, дървени духови инструменти, ударни инструменти, народно пеене и народни инструменти:

Изпит по солфеж, който включва:

- изпяване на песен от зададен тон;
- подражателно възпроизвеждане на мелодични фрази и отделни гласове от хармонични интервали и акорди в мажор и минор;
- подражателно повторение със сричката “та” на метроритмично организирани фрази върху един тон;
- отгатване на единични тонове в до мажор.

Пети клас:

А. Изпит по специалността;

Б. Изпит по солфеж.

Изисквания за изпита по специалността:

Пиано: един етюд измежду: Черни, оп. 849 или от други автори с подобна трудност; Бах – полифонична пиеса; класическа сонатина I част; пиеса по избор.

Цигулка: една гама по избор с тризвучия и септакорди в две или три октави, един етюд от трудността на Мацас, оп. 36, I и II тетрадка; Донт, оп.37; Кайзер, III тетрадка; Ел.Генева – II, III, IV, V позиции и тяхното свързване и др.; I или II и III част от концерт или концертино от

трудността на Ридинг, оп. 21, 24, 25; Комаровски ла мажор, ми минор, Хубер, Аколай – ла минор; Вивалди – ла минор, сол мажор и др.; една пиеса от трудността на тези в сборниците Малкият цигулар III, IV и IVa свитък, Христоматия за III и IV клас, Юношески албум; Юный скрипач – II и III свитък, Барток – За децата и др.

Виола: гама фа или сол мажор в две октави, мажорно и минорно тризвучие; един етюд от трудността на Сит и Волфарт; една част от концертино – О.Ридинг оп.36, Ф.Кюхлер – оп.12 сол мажор или други от същата трудност; една пиеса по избор от трудността на Кабалевски – Галоп, Щрайхарт – Малък валс и др.

Кандидатите за специалността виола могат да се явят на изпит с цигулка, като изпълнят програмата за приеман изпит по цигулка.

Виолончело: една гама в две или три октави - до, сол, ре, с T5 и D7; един етюд от Христоматия за 2, 3 и 4 клас за ДМШ или Дотцауер – 1-ва тетрадка; две пиеси по избор на кандидата от Христоматия за 2, 3 и 4 клас.

Контрабас и арфа: изпит само по солфеж

Флейта:

Гама по избор, един етюд и пиеса.

Обой, кларинет, фагот, валдхорна, тропет, цугтромбон – изпит само по солфеж

Ударни инструменти: кандидатите полагат изпит по ксилофон и малък барабан: гама по избор; пиеса за ксилофон с акомпанимент на пиано от Д.Палиев, Моцарт, Л.Делиб и др.; два етюда за малък барабан – единият в неравноделен размер от Д.Палиев.

Акордеон: една гама в две октави в право движение с къси и дълги арпежи в основен вид; етюд по избор; една пиеса от български автор или в народен дух /може хоро в неравноделен размер/.

Класическа китара: една гама до два знака, един етюд от Карули, Каркаси и др.; две леки пиеси по избор на кандидата от Сор, Карули, Каркаси. Изискванията по солфеж са същите като за специалността арфа.

Изисквания за изпита по солфеж за V клас за специалностите пиано, цигулка, виола, виолончело, контрабас, духови инструменти, ударни инструменти, акордеон, класическа китара и арфа:

- изпяване и транспониране на заучена песен по зададен T5, T6, T6/4;
- подражателно възпроизвеждане на едногласни фрази, хармонични интервали и акорди – диатоника и хроматика;
- отгатване с тонови имена на единични тонове, фрази, хармонични интервали в до мажор и ла минор, натурален, хармоничен и мелодичен вид;
- транспониране на мелодична фраза с тонови имена в еднозначни тоналности – мажор и минор;
- четене на ноти на басов ключ – само за специалността арфа.

Изисквания за изпита по специалностите народни инструменти и народно пеене за V клас:

Кавал, Гайда, Гъдулка, Тамбура: - изпит по солфеж.

Народно пеене: изпълнение на три песни в различни размери по избор на кандидата.

Изисквания за изпита по солфеж за V клас за специалностите по народни инструменти и народно пеене:

- изпяване и транспониране на песен по зададен тон;
- възпроизвеждане с глас на кратки мелодични фрази, интервали и тризвучия;
- подражателно възпроизвеждане на ритъм;
- отгатване на тонове в до мажор и четене на ноти на виолинов „сол” ключ.

II. Приемни изпити за професия музикант-инструменталист, музикант-вокалист, актьор и акордьор, след VII клас:

Кандидатите за професия музикант-инструменталист и за професия акордьор полагат следните приемни изпити:

А. Изпит по специалността;

Б. Изпит по солфеж.

Изисквания за изпита по специалността:

Пиано – два етюда по избор от Черни, оп.299, III и IV тетрадка и оп. 740 или Крамер. Тригласна инвенция или главна част от френска или английска сюита от Бах; I част от класическа соната от Хайдн, Моцарт или Бетховен (със средна трудност) и пиеса по избор.

Цигулка – една гама по избор от сол, ла, си бемол, до и ре в три октави, в единични тонове, мажор, мелодичен и хармоничен минор; разложени квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд, доминантов и умален септакорд, построени върху основния тон на гамата. Един етюд по избор от трудността на Кройцер, Мацас I или II тетрадка, Донт, оп.37, или Фиорило. Една пиеса или две части от соната (бавна и бърза) на Корели, Хендел, Хайдн, Моцарт, Данкла или друг автор; I или II и III част от концерт измежду Нардини, Льоклер, Щамиц, Виоти № 20 и 23, Роде №№ 6, 7 и 8, Тартини – ре минор, Вивалди – сол минор, ми мажор, ла мажор, Бах – ла минор, Хайдн, Моцарт и други със същата трудност.

Виола – гами до, ре, ми бемол в три октави, с тризвучия и сектакорди; един етюд от Мацас I тетрадка или друг с подобна трудност; пиеса по избор от трудността на Ж.Ф.Рамо – Гавот, М.Регер – Романс, Фиоко – Алетро; една част концертино – О.Ридинг, оп. 25 сол мажор, Телеман – каонцерт II част, или други от същата трудност. Кандидатите могат да се явят на изпит по виола, като изпълнят програмата за приеман изпит по цигулка.

Виолончело – една гама в три октави, мажор и минор с T5 и D7; един етюд от Дотцауер – I или II тетрадка; Сонатина – I част от Бревал – до мажор, Ромберг – си бемол мажор; Голтерман – Концерт № 4 – I част или Нелк – Концертино; една пиеса от Христоматия за 5 – 7 клас на ДМШ от трудността на Бетовен – Контраданс или Чайковски – Неаполитански танц.

Контрабас – гама ре мажор в една октава или ми и сол мажор в две октави с T5 и D7; един етюд от трудността на Т.Тошев, Храбе, Раков, Гедике и др., една пиеса от Христоматия за контрабас, Сборник класически пиеси за контрабас /ред.Хоменко/ и др. от същата трудност; предкласическа соната – бавна и бърза част или концертино.

Арфа – един етюд, предкласическа пиеса и една пиеса по избор на кандидата.

Класическа китара – една гама до 4 знака, мажор и минор (хармоничен и мелодичен), в две октави с тризвучия; един етюд от трудността на Каркаси, Карули, Сор, Джулиани, Прауер и др.; полифонична пиеса; две пиеси по избор на кандидата.

Духови инструменти – една от посочените гами: до мажор, ла минор, сол мажор, ми минор, фа мажор, ре минор, ре мажор, си минор, си бемол мажор, сол минор, ла мажор, фа диез минор, до минор, с разложени акорди, доминантов и умален септакорд с обръщение; два етюда и една пиеса.

Саксофон – една от посочените гами до два знака: до мажор, ла минор, сол мажор, ми минор, фа мажор, ре минор, ре мажор, си минор, с разложени акорди, доминантов и умален септакорд с обръщения; два етюда по избор от Л. Нихауз и една жанрова пиеса /джаз-стандарт, джаз и поп теми, евъргрийни/.

Ударни инструменти – кандидатите полагат изпит по ксилофон, малък барабан и тимпани. По ксилофон изпълняват: гама по избор; пиеса за ксилофон с акомпанимент на пиано; за малък барабан - два етюда с акомпанимент на пиано, единият в неравноделен размер от трудността на “Събуждане”, “Дайчово”, “Лудо-младо”, “Триумф” от Д.Палиев; за два тимпана - един етюд по избор.

Акордеон – гами до 2 знака, мажорни и минорни, в право движение, къси и дълги арпежи в основен; един етюд от школите за напреднали от Л.Панайотов - № 3, 4, 18, 21, 64; Хр.Радоев - № 91,95,101,104,105 и др. от същата трудност; двугласна фуга или инвенция от Бах или полифонична пиеса; една пиеса и едно хоро в неравноделен размер.

Гайда и кавал – една безмензурна мелодия; по една пиеса в размери 2/4, 5/8, 7/8, 9/8; една народна песен, която да се пее и свири от различни тонове; възпроизвеждане чрез инструмента на музикална фраза, зададена от комисията; разпознаване на различни размери.

Гъдулка - една безмензурна мелодия; по една пиеса в размери 2/4, 5/8, 7/8, 9/8; една народна песен, която да се пее и свири от различни тонове; възпроизвеждане чрез инструмента на музикална фраза, зададена от комисията; разпознаване на различни размери.

Тамбура – по една пиеса в размери 2/4, 5/8, 7/8, 9/8 (едната по възможност “Дидината” из сб. “Пиеси за тамбура със съпровод на пиано” – Т. Прашанов); една народна песен, която да се свири и пее от кандидата от различни тонове; свирене на мажорни и минорни акорди; възпроизвеждане чрез инструмента на музикална фраза, зададена от комисията; разпознаване на различни размери.

Акордиране и музикален оформител – по програма, съответстваща на изискванията за изпит по специалността за професия музикант-инструменталист.

Изисквания за изпита по солфеж:

А. Приемният изпит по солфеж за специалностите пиано, цигулка, виола, виолончело, контрабас, арфа, класическа китара, духови и ударни инструменти, акордеон и акордиране се провежда в два варианта, определени от съответното училище:

• **Първи вариант – устен изпит:**

1. подражателно възпроизвеждане на мелодична фраза, хармонични интервали и акорди – диатоника и хроматика;
2. отгатване на единични тонове, фрази, хармонични интервали, главни тризвучия и обръщанията им в тоналности до два знака в мажор, натурален, хармоничен и мелодичен минор;
3. транспониране на мелодична фраза с тонови имена в тоналности до два знака;
4. солфежиране от пръв поглед на един солфеж в мажор или минор – диатоника до два знака.

• **Втори вариант – писмен и устен изпит:**

• **писмен:**

1. едногласна диктовка в тоналности до два знака в мажор, натурален, хармоничен и мелодичен минор по зададен тон “ла”;
2. единични хармонични интервали, главни тризвучия и обръщанията им в тоналности до два знака в натурален мажор и хармоничен минор.

- **устен:** изпяване на солфеж от пръв поглед в тоналности до два знака в натурален мажор, натурален, хармоничен и мелодичен минор по зададен тон “ла”. Солфежът се определя чрез жребий по време на изпита.

Б. Приемният изпит по солфеж за специалностите гайда, кавал, гъдулка и тамбура включва:

1. транспониране на заучена народна песен от зададен тон;
2. отгатване на мажорни и минорни тризвучия;
3. подражателно възпроизвеждане на хармонични интервали и акорди;
4. възпроизвеждане на музикални фрази в различни размери и отгатване на размери 2/4, 5/8, 7/8, 9/8, 11/16;
5. отгатване на тонове в до мажор и ла минор;

6. солфежиране от пръв поглед на един музикален откъс в равноделен размер в тоналност до 1 знак и един откъс в неравноделен размер в до мажор и ла минор, определени чрез жребий.

Кандидатите за професия музикант-вокалист полагат следните приемни изпити след VII и VIII клас:

А.Изпит по специалността;

Б.Устен изпит по солфеж.

Изисквания за изпита по специалност народно пеене – за VIII и IX клас:

- разпяване с подготвена от кандидата бърза песен;
- възпроизвеждане чрез изпяване на музикална фраза, зададена от комисията;
- изпяване на три хороходни и една безмензурна песен с рецитация.

Забележка: Текстове на песните се представят на изпитната комисия.

Изисквания за изпита по специалност класическо пеене – за VIII и IX клас:

Изпит по специалността: разпяване за проверка на гласовите данни, изпълнение на един вокализ - Конконе, Абт, Лютген, на една песен или лека ария, рецитация на басня или стихотворение;

Изисквания за изпита по специалност поп и джаз пеене – за VIII и IX клас:

Изпит по специалността: разпяване за проверка на гласовите данни, изпълнение на три песни, от които една от български композитор: Могат да бъдат изпълнени и арии от мюзикъл или песни със стилова насоченост „джаз”, рецитация на басня или стихотворение.

Изисквания за устен изпит по солфеж за VIII и IX клас за специалност народно пеене:

транспониране на заучена народна песен от зададен тон; отгатване на мажорни и минорни тризвучия; подражателно възпроизвеждане на хармонични интервали и акорди; възпроизвеждане на музикални фрази в различни размери и отгатване на размери 2/4, 5/8, 7/8, 9/8, 11/16; отгатване на тонове в до мажор и ла минор; солфежиране от пръв поглед на един музикален откъс в равноделен размер в тоналност до 1 знак и един откъс в неравноделен размер в до мажор и ла минор, определени чрез жребий.

Изисквания за устен изпит по солфеж за VIII и IX клас за специалностите класическо пеене и поп и джаз пеене:

изпяване и транспониране на песен от зададен Т5, Т6, Т6/4; подражателно възпроизвеждане на фрази, хармонични интервали и акорди; отгатване на единични тонове, фрази, хармонични интервали, главни тризвучия и обръщанията им в тоналностите до мажор и ла минор; изпяване от пръв поглед на един солфеж в мажор или минор – диатоника в тоналности до 1 знак;

Забележка:

Кандидатите, които се явяват на приемни изпити за V, VIII и IX клас, задължително изпълняват материала по музикален инструмент и пеене наизуст, с изключение за кандидатите по специалност ударни инструменти, които могат да ползват нотен текст за мембранните инструменти.

В случаите когато е необходим корепетитор, той се осигурява от съответното училище. Използване на друг музикален съпровод не се допуска.

III. Приеман изпит за професия актьор:

А/специалност драматичен театър и специалност куклен театър:

Проверка на артистичните, пластичните и музикални умения на кандидата:

- изпълнение на предварително подготвена басня, драматичен или комичен монолог;
- изпълнение на една предварително подготвена песен;
- изпълнение на поставена от комисията пластична задача.

Б/специалност пантомима:

Проверка на координация и ритмично чувство, танцовални заложи, пластичност и акробатически способности на кандидата:

- изпълнение на два пантомимически етюда /като основа да послужи текст от басня или приказка/; времетраене до 2 минути
- изпълнение на два танца в различни стилове /класически, характерни, модерни, спортни и т. н./; времетраене до 2 минути.

Забележка:

Кандидатите могат да ползват за съпровод корепетитор, осигурен от съответното училище, или звукозапис на CD избран от кандидата. Кандидатите се явяват в удобно игрално облекло. При нужда комисията поставя допълнителна сценична задача.

**УЧЕБНО-ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕРКА НА СПОСОБНОСТИТЕ ПО ТАНЦОВО ИЗКУСТВО
В УЧИЛИЩАТА ПО ИЗКУСТВА**

**I. ПРИЕМЕН ИЗПИТ ЗА СПЕЦИАЛНОСТ “КЛАСИЧЕСКИ ТАНЦ” ЗА
ПОСТЪПВАНЕ В I КЛАС**

A. Първи етап:

- проверка на общите физически данни, съобразно специфичните изисквания на танцовото изкуство (фигура, пропорции, тегло и други);
- проверка на физическите качества, съобразно специфичните изисквания в танца (шаг, гъвкавост, отскок, падьом, отвореност на краката).

B. Втори етап:

- проверка на танцувалните и артистичните качества, музикалността и ритмичността чрез изпълнение на импровизация по класическа музика, посочена от комисията.

**II. ПРИЕМЕН ИЗПИТ ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ КЛАСИЧЕСКИ ТАНЦ, БЪЛГАРСКИ
ТАНЦИ И МОДЕРЕН ТАНЦ ЗА ПОСТЪПВАНЕ В V КЛАС**

A. Първи етап:

- проверка на общите физически данни, съобразно специфичните изисквания на танцово изкуство (фигура, пропорции, тегло и други);
- проверка на физическите качества, съобразно специфичните изисквания в танца (шаг, гъвкавост, отскок, падьом, отвореност на краката).

B. Втори етап:

- оценяване на танцувалните и артистичните качества, музикалността и ритмичността чрез отмерване на тактове с различни размери и чрез изпълнение на импровизация по съответния вид музика – класическа, фолклорна или модерна, посочена от комисията, съобразно специалността,;
- проверка на възприемчивостта чрез непосредствено възпроизвеждане на показани танцови движения и комбинации до 8 такта, съобразно специалността.

**III. ПРИЕМЕН ИЗПИТ ЗА ПРОФЕСИЯ БАЛЕТИСТ И ПРОФЕСИЯ ТАНЦЬОР СЛЕД
VII КЛАС**

A. Приемни изпити за професия балетист, специалност класически танц:

Първи етап:

- проверка на общите физически данни, съобразно специфичните изисквания на танцовото изкуство (фигура, пропорции, тегло, шаг, гъвкавост, падьом, отвореност на краката, отскок).

Втори етап:

- проверка на артистичните и танцувални качества, ритмичност, техника, умение и подготовка на кандидатите чрез класически екзерсис, проведен от учител по време на изпита, включващ станка, среда, алегро, а за момичетата и палци, базирани върху материал от учебната програма за VII клас - 3-та професионална балетна година, утвърдена от министъра на културата.

Б. Приеман изпит за професия танцьор, специалност български танци:

Първи етап:

- проверка на общите физически данни, съобразно специфичните изисквания на танцовото изкуство (фигура, пропорции, тегло, шаг, гъвкавост, падьом, отвореност на краката, отскок).

Втори етап:

- изпълнение на основни характерни танцови движения от различните етнографски области или кратки комбинации по избор на кандидата;

- проверка на музикалността и ритмичността чрез отмерване на тактове в различни размери 2/4, 5/8, 7/8, 8/8, 9/8, 11/16, 12/16, 13/16, 15/16;

- проверка на възприемчивостта чрез непосредствено възпроизвеждане на показани танцови движения и комбинации до 8 такта;

- демонстриране на популярни български хора – „Дунавско хоро”, „Еленино хоро”, „Самоковско хоро”, „Пайдушко хоро”, „Дайчово хоро”, „Ганкино хоро”, „Арап”, както и надиграване на ръченица.

В. Приеман изпит за професия танцьор, специалност модерен танц:

Първи етап:

- проверка на общите физически данни, съобразно специфичните изисквания на танцовото изкуство (фигура, пропорции, тегло, шаг, гъвкавост, падьом, отвореност на краката, отскок);

Втори етап:

- изпълнение на зададени задачи от комисията, самостоятелно и по групи, за проверка на двигателните, танцувалните и артистичните способности, оригиналност и ритмичност:

- повтаряне на ритмическо упражнение, зададено от изпитващия;

- ход в пространството по зададени от корепетитора ритъм и темпо;

- проверка на възприемчивостта чрез непосредствено възпроизвеждане на показани танцови движения и комбинации до 8 такта:

- кратка комбинация на земя;

- кратка комбинация със скокове;

- кратка комбинация с елементи от Адажио и въртения;

- кратка танцова импровизация по зададена от комисията музика.

Забележка: Всички приемни и приравнителни изпити за професиите балетист, специалност класически танц и професия танцьор, специалност български танци и специалност модерен танц, се провеждат с корепетитор и музикални записи, осигурени от съответното училище. Използване на друг музикален съпровод не се допуска. Кандидатите се явяват с игрално облекло, определено от съответното училище.

**УЧЕБНО-ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕРКА НА СПОСОБНОСТИТЕ ЗА ПРИЕМ В V КЛАС ЗА СПЕЦИАЛНОСТ
ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО И В VIII КЛАС ЗА ПРОФЕСИИТЕ ХУДОЖНИК –
ИЗЯЩНИ ИЗКУСТВА, ХУДОЖНИК – ПРИЛОЖНИ ИЗКУСТВА, ДИЗАЙНЕР,
ФОТОГРАФ, ПОЛИГРАФИСТ, БИБЛИОТЕКАР, КОМПЮТЪРЕН АНИМАТОР,
КОМПЮТЪРЕН ГРАФИК, ГРАФИЧЕН ДИЗАЙНЕР, ЛЮТИЕР И КАМЕНОДЕЛЕЦ В
УЧИЛИЩАТА ПО ИЗКУСТВАТА**

1. Изпит по рисуване за прием в V клас - фигурална композиция по зададена тема. Провежда се за специалност изобразително изкуство в училищата, в които има прием от V клас. Комисия, определена със заповед на директора на съответното училище, поставя темите в запечатани пликове, от които се тегли една в деня на изпита. Изпълнение с цветен материал по избор на кандидата. Размер на рисувателния лист – Блок № 4 - 28/22 см. Продължителност – 4 учебни часа.

2. Изпит по рисуване за прием в VIII клас - рисуване на група от три обемни тела по натура. Изпълнение с черен материал по избор на кандидата. Размер на рисувателния лист - 35/50 см. Продължителност – 6 учебни часа. Провежда се за всички кандидати за VIII клас за професиите художник – изящни изкуства, художник - приложни изкуства, дизайнер, фотограф, компютърен аниматор, компютърен график, графичен дизайнер, лютиер и каменоделец.

3. Изпит по музика за прием в VIII клас. Провежда се за професия лютиер. Изпитът се състои в проверка на музикалния слух, която включва:

- изпяване на малък музикален откъс от песен по избор на кандидата;
- възпроизвеждане на малки мелодични построения и кратки музикални фрази, зададени от комисията;
- възпроизвеждане на метро-ритмични фигури, зададени от комисията.

4. Изпит по български език и литература за прием в VIII клас. Провежда се за професия полиграфист и за професия библиотекар и включва проверка на уменията за редактиране на непознат текст. Продължителност - 4 астрономически часа.

Забележка:

Всички изпитни теми и задачи, както и критериите за оценяване на кандидатите се определят от комисии, определени със заповед на директора на съответното училище. Директорът на съответното училище определя със заповед датите и конкретните процедури за провеждане на всеки изпит. Приемни изпити се провеждат само по професии и специалности, по които има утвърден държавен план-прием за съответното училище.

Всички приемни изпити са анонимни, с изключение на изпита по музика.

Листовете се осигуряват от съответното училище.

Един учебен час е с продължителност 45 мин.